

Жыйылыу

Баш борч — муниципал службаны даражасын кётюрюу

Битеурросей «Гитче Ата журт — Россейни кючю» биринчи муниципал форумну Россейни Президентин Владимир Путин жокълаганды. Форумну баш борчу — муниципал биригиулен бирикдирге эмда адамлагъа, жамаатха эм кыралга кыялдуу этиуну бирикдирген кыйматланы мурдорунда Россейде муниципал службаны даражасын кётюрюле.

Жыйылганланы алларында сөлеше, Президент муниципал кыялдуучуланы ишлери эм кыйынладан бири болганын чертгенди, нек дегенде аланы даражаларында бардырыладыла кырал властыны бла адамланы тюзюнлей байламлыклары. Ол СВО-гъа

кыатышханлагъа бла аланы юйюрлерине себеплик тапдыруу соруулада муниципалитетлени мағаналылыклары да эсгергенди. Быллай кенгликде муниципал форум Россейде биринчи кере этеди, аны Президентни буйругу бла Жер-жерли самоуправленианы айнытуу Битеурросей ассоциация кырагъанды. Аны майданында битеу кыралдан 7,5 минден артык муниципал районланы, шахар округланы, гитче шахарланы, посёлкаланы эм эллени башчылары жыйылгандыла. Кыабарты-Малкъар Республикадан муниципалитетлени 50-ден артык таматалары — районланы, эллени эм поселениланы жер-жерли администрацияларыны оючулары баргъандыла ары. «Арт жыллада Россейни Президентини жер-жерли самоуправление органланы эркинликлерин кенгерте барады, ол а профессионал

казырылыкны бийигрек даражасын излейди. Битеурросей «Гитче Ата журт — Россейни кючю» муниципал форум, Президентини буйруклары, оюмлары эм башламчылыклары кыралыбызны хар инсананы игилигине

деп муниципал службаны мындан ары айныууна кючю себеплик этериклерине ийнама», — деп белгилегенди **Казбек Коков** республиканы делегациясы кыатышхан тюбешулен эсеплерине кере.

Тюбешу

Сёз промышленностью шёндюгю болумуну юсюнден баргъанды

Кыабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Коков КЪМР-ни промышленность, энергетика эмда сатыу-алыу министр Шамиль Ахубеков бла иши тюбешу бардырганды.

Министр миллет проектлени толтуруу кыялай баргъаны, республиканы промышленность комплекс биюнюнде не халда болганыны, аны айнытырча онгланы юс-

леринден билдиргенди. Андан сора да, промышленностьда кыармашханлагъа себеплик этиуну игилендируу жаны бла не мадарла этилгенлерин, регионга уллу компанияла эс бурур ючюн кыяллай иш бардырылганын да айтханды.

Белгиленгенча, министрствону оюнуна кирген предпритияла республиканы промышленность производствосуну индексин кы-

раугъа «Жарашдыруучу производстволар» жаны бла ишлеге кере кыатышдыла. Индекс а 2023 жылны январь-декабрь айларында 103 процентден аслам болур деп сакъланды. Дагъыда экономика ишени 17 тюрлюсюнден 13-сюне кере ташылган товарланы ёлчеди да 100 процентден озарыкды, аладан жети тюрлюсюне кере уа керюмдюле аны аллында жылдан эки кереден асламдыла.

Уллу инвестиция проектлени чеклеринде Прохладна, Элбрус, Чегем эмда Басхан районлада промышленность объекте хайырланьрга берилгендиле эмда жангы производстволар кийрилгендиле. Битеу да 1000-ден артык ишчи жер кыралганды. Быйыл кийимле тигуу эмда кыумач согуу, электрооборудование эмда электротехника, мебель эмда мяяла чыгаруу жаны бла

проектле эм башчалары да жашауда бардырыллыкдыла. Алай бла чыгарылган продукцияны ёлчегин миллиард сомдан артыккъа жетдирге, жангы ишчи жерле кыраугъа да кылдан келликди. Тырнауудда вольфрам-молибден кыазуу бла байламлы проектге энчи эс бурулады, ол «артыкда кыйыматлы проектлени» тизмесине киреди.

Ушакъны кезиунюнде сёз хайырланьучу рынокда болумну юсюнден да баргъанды. Толу болмаган шартлагъа кере, розница сатыу-алыуу ёлчеди былтыр 292 миллиард сом боллукъу, деп сакъланды. Ол а аны аллында жылдан эсе 12 процентге асламды. Ара аш-азыккъа сатыуу ёлчеди да 2022 жыл бла тенгешдиргенде, 29 процентге, хакъ бла этилген жумушла да 14 процентге ёсгендиле.

Мадар

Нальчикде — жангы автобуска

Кыабарты-Малкъарга жангы автобускалары биринчи кыаууму келтирилгенди. Ала битеу да 19 боладыла, февральны биринчи жарымында уа дагъыда 25-си жиберилликди.

Автобуска Жер-жерлени айнытууну фондуу себеплиги бла энчи казначей кредитте, битеу да 400 миллион сом чаклы бирге, алынгандыла. Тийишли оюу былтыр июнь айда Регионланы айнытуу жаны бла правительстволу комиссияны жыйылыуунда чыгарылган эди.

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** жангы транспортка кыарап чыккъанды. Автобуска кеси кыралыбызда чыгарылган улоулань жангы тюрлюлеридиле, кондиционерлери бардыла, сакъатлагъа минерге, олтуруугъа да тынч болурча этилгендиле. Ала дагъыда жол хакъны водитель бла байламлы болмай телерча оборудовани да салынырыкды. Кысыхасы, жамауат транспортда жол хакъны

тёлеу адамлагъа тынч да, ачык да болурча этилликди.

Кызурулуш

Энди жол кенгиди, жарыкды, кыоркыуусузду

Былыр «Кавказ» жолну Кыабарты-Малкъарда энта да төрт километрге кенгертилди, төрт ызы болганды. Сёз Аргудан бла Анзорей эллени кыатларында бирер участканы юсюнден барады. Бу объекте тынгылы ремонт этиу проектге киредиле, алада кызурулуш ишле келир жылны ахырында бошаллыкдыла, деп билдиргендиле жоллагъа кыараган «Кавказ» управленияди.

Ол тийреледе жолланы жанларын таш-топуракъ кыюю кенгертендиле, тынгылы теплегенден сора юч кыат асфальт жайгъандыла. Аны хайырындан ол бек чыдамлы болуп, кеп заманы тозурамай, чёкмей турлукъду.

Сагъынылган проектни чеклеринде жолну Шимал Осети бла чекке жууукъ кесегинде кыадар ишле этилликдиле: башха жоллагъа кыошулган жерлери жангырыллыкдыла, жыйырмадан артык бургы да орнатыллыкды. Ызы бла жолну жанларын кючлендирге, жауун суула жыйылмазча мадар этерге да умутлудула.

Кыоркыуусуздуккъа да тийишли эс бурмай кыорык тийюлдюле: машинала жолну терс жанына чартлап чыкмаз ючюн, аны ортасын, темир жипле созуп, беттиридикди. Алайлада жашаганлагъа уа жаууу жолчукъла жарашдырыллыкдыла.

Алай бла былтыр этилген иш-

лени хайырындан бу трассада 2-4 ызы кесеклерини битеу узунлугу 92 километр болганды. Ол санда кёпюрледе да мадарла этилгендиле: былтыр Басхан сууну башында ишленген аллай объект жангырылганды, бузлаууккъа кыажуу комплекс да орнатылганды.

Прохладный — Басхан — Элбрус жолда кёпюр да тап халгъа келтирилгенди. Эски Черекни кыатында кёпюрге да быйыл июльга дери ремонт этип бошарга тауекелдиде.

Жолланы жарытыугъа да тийишли эс бурулады: былтыр «Кавказ» трассаны энта да юч километрге кече жарык болурча этилгенди. Дагъыда аны Нартанны кыатында 1,6 километринде, башында айтылгандыла, аллай темир жипле созгъандыла, Тырнауудда уа жолну бирси жанына жаууу ётгенге таплыккъа деп энчи светофор орнатхандыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Игилендируу

Арбаала таплагырыладыла

Былыр «Иги шахар болум кыарау» федерал программага эм «Жашау журт эм шахар тийреле» миллет проектге кере Звёздный шахарчыкда беш арбаз бла ара сквер айтландырылгандыла.

Тапландыруу ишлени кезиунюнде жаууу жолчукъла кыралгандыла, чыракълы чыпыла жарашдырылгандыла, шинтикле эм кир-кипчик атарча орунла да салынгандыла. Быйыл энта да Ленин орамда жаууу жорюгенлени тийресине кыараллыкды. Эсге сала айтсакъ, 2019 жылда быйла штабны аллында майданын жангытырға онг табылганды.

Инсанланы сейирлерин жалчыта

Кеп болмай «Саулык сакълауу биринчи болушлукъ берген бёлюмю игилендируу» программага эм «Саулык сакълауу» миллет проектге кере Басхан районну Куба элинде жангы амбулатория ишленгенди.

Бир кыаты мекямы уллулугу 600 квадрат метрге жетеди. Проектге кере, мында сменага токъсан адамгъа кыараллыкды. Кюндюзю стационарында уа онбеш адамгъа жерле кыралгандыла. Андан сора да, терапевтни,

педиатрны эм башха специалистлени кабинетлери да бардыла. Дагъыда «Терк болушлукъ берген» служба да ишлерикди.

Эрттеден сакъланган мекям

Алгараккъада «Билим бериу» миллет проектге кере, Терс-Кёлда жангы мектепни кызурулуш башланганды. Ол 1960 жылда салынган эм жангы излемлеге артык келишмеген школну орунуна ишленирикди.

Аны уллулугу 2 минг квадрат метрге жетеди. Биюнюнде кызурулуш барлыкъ жерни тазалап, мурдорун хазырлап кюрешедиле. Мында футбол, баскетбол ойнарча майданла, тренажёр комплекс да ишленирдикди.

Биюнюнде Терс-Кёлда 1100 адам жашайды. Аладан 150-си школчуладыла эм 120-сы сабий садха

жорюгендиле. Ол себепден жууукъ заманда окуучуланы санына танг кесек кыошулукъду. Ары дери жангы мардалага келишген школ да ишин башларыкды.

Планнга кере, мектеп быйылны ахырына битерге керекди.

Ичер суу жетерча

Акь-Суу элли 4-чо посёлкасында арбазланы таза суу бла жалчытырча мадар этилгенди. Аны кезиунюнде шаудан суу жыйылырча 400- кубометрлик эки чыккыр салынганды. Анга ток ыз да тартылганды. Жангы быргылань асфальтны бузмай тартырга онг табылганды. Саулай алып айтханда, суу ызы узунлугу 8 700 метрге жетеди.

Подрядчикле кесибизде чыгарылган, тынгылы кызурулуш материаланы хайырлангандыла. Жангы ыз танг кесек юйорню таза суу бла сылтаусуз этерге болушурукъду.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Ушакъ

Кыабарты-Малкъарда кеп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этиу программа ишле башлагъанлы он жыл чаклы болады. Программаны тамамлагъа регион фонд жууаплады. Аны башчысы Кыулийланы Мустафир блады биюнюнго ушагыбыз.

«Жыйылган ахча сомуна дери юйлене кереклерине кыоратылады»

2 бет

Жаш төлеу

Мураты — саулык сакълаугъа кыошумчулукъ этерге

Темиржанланы Фарида да биюнюнде КЪМКУУ-ну медицина факультетини «Мурдорлу медицина» ызыны аспирантыды. Андан сора да, Москвада Россейни илмуизлем медицина университетини «Дерматология-венерология» ызыны ординатурасында да окуйу турады.

3 бет

Жамауат биригиуледе

Сабилени бла жаш төлеюно «Биринчилени атламы» битеурросей жамауат-кырал биригиуно Кыабарты-Малкъарда бёлюмю бу кюнде аналала бла биринчи тюбешулерин кырагъанды.

Шуёхлукъну багъаларгъа юйрете

4 бет

Ушакъ

Къабарты-Малкъарда кеп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этю программа ишлеп башлагъанлы он жыл чакълы болады. Ол кьуралган кезиуде, бюгонлюкде да аны юсюнден кеп торлю оюмла бардыла: кимге керекди ол, ахча къайры къоратылады, юйге ким къарарга борчлуду... Программаны тамамлауга регион фонд жууаплды. Аны башчысы Къулийланы Мустафир блады бюгоннпо ушагыбыз.

«Жыйылгъан ахча сомдуна дер юйлени кереклерине къоратылады»

– Мустафир Ахматович, кеп фатарлы юйлени жангыртуу программа не хыйсап бла кьуралгъанды?

– Аны мураты кеп фатарлы юйлеге 2043 жылгъа дер бир кере окъуна тынгылы ремонт эттерди.

Программа 2015 жылда ишлеп башлагъанда, республикада 2300 чакълы юй жангыртуу тизмеге киргенди. Алай арт кезиуде дер программа ишленгенди деп айтырча тыйюлдо. Сёз ючюн, биринчи жыл жалаанда сегиз юй жангыртылгъанды! Аны ызындан келген жылда – оналтасы, андан сора уа – 43. Жангыртылырча керек болган жашуа журтла уа арт болжалгъа кечюрюле кетип, бек кеп болган эдиле. Аны баш сылтау – ахчаны жыйыу осал болгъанындады. Дагъыда бу жумушу магъанасы адамлауга тап анылатылмагъанда. Саулай айтханда уа, 2021 жылгъа дер – 272, шендиюге дер уа 222 юйе тынгылы ремонт этилгенди.

Мен а бер ишлерге 2021 жылда июль айда келгенди. Ол кезиуде телеуени жалаанда 53 проценти жыйыла эди, борчула уа 1,6 миллиард сомгъа жетгенди. Ахчаны жыйлам, бир жылгъа 5-6 минг инсанни сюдге берип турганлары эсимдеди.

Бюгонлюкге программга 2571 юй киреди. Биринчи жылда тариф 6 сом 22 капек эди да, ол да азыкъ кетюролгенди, аны юсюнден энтта да сагынырма.

– Адамла теленген ахча къайры барды?

– Энди мен хар заманда да айтама, энтта да къайтарып чертирге сюеме: бирле аланы телеулерине Фонд кеси да узалган сун болурла, алай ол терс халарды. Биз кесибизни ишибизни толусунлай республиканы бюджетини ахчасына бардырабыз; айлыкларыбызны андан береди, отлукъ, канцеляр керекле ючюн окъуна андан телейдиле. Адамланы телеулерине бир киши да тиймейди, тьерге эркинлиги да жокьду. Сомуна угъай, капегине окъун! Ол ахча жалаанда аланы юйлеринде ремонт ишлеге къоратылады.

Хар адамны эмда хар юйню да кесини энчи счёту барды, телеуле бары да ары жыйылдыла. Ол неллай бир болгъанын билрге сюе эсегиз, Фондну сайтна киригиз неда бизге телефон бла шелешигиз.

– Адамла биз Фондха ышанмайбыз, аны ишине къатышырча сюимейбиз, юйюбюэно оноун да кесибиз этерикбиз дей эселе уа?

– Аллайла гъа да энчи счёту барды. Ары саладыла бла ахчаларын. Анга кере юйю халына, жумушларына, ремонтуна да ала кеслери жууапладыла. Къарар жери бар эсе, кьурлуш организацияны кеслери табадыла, аны бла оюулашадыла, этген ишине да къазулакъ болургъа борчлудула.

Бу амалны сайлагъан юйлеге Жашуа журт инспекция контроль этеди. Аллай счётка кечюп, ахча жыймай къутулурга къорешгенлени уа терк ачыкълап, ызы бла бизни Фондха кечюрлюкюле.

Программа ишлеп башлагъанлы энчи счётка кырыкгъа жууукъ юй кечген эди, бюгонлюкде уа жалаанда ючюсю къалгъанды, бирсилери Фондха киргенди. Ол кыйын ишти, къоншула бла келишу, ахчаны жыйыу, июни халы кез туурада туттуу, къурулушула бла да бир оюмгъа келиу – аланы бары бла да дайым къорешип турурга керекди.

– Бек эски юйге ремонт этгенден хайыр болукъ тыйюл эсе уа?

– Аллай оюу этилсе, анда жашагъанланы телеулерин кеслерине къайтарарды. Ма бусгъатда Нальчикде Идаров атлы орамда бир юй ол жалда болгъанын тохташдырып, анда жашагъанла телеу турган ахчаны къолларына туттургъанды.

– Озгъан жылны эселери къалайдыла, белгиленген хар нени да этерге къолугъыздан келгенмиди?

– Былтыр программга 72 юй тошген эди. Алай бурунгу жылдан, ахча жетишмегени ючюн, 21 юйге ремонт эталмай къалган эдик да, аны юсюне аланы да къорарга тошгенди. Ол санда бир юйню (бек гитче болгъаны себепли) про-

граммдан чыгъарып, ахчасын да анда жашагъанлауга къайтаргъанбыз. Энтта да бир юй энчи счётда тургъаны ачыкъланганды, айтханымча, биз аны ишине къатышмайбыз.

Къалган жашуа журтлада уа мадар этилгенди, алада 29 лифт да алышынганды. Аланы да къошул этергенде, былтыр 52 лифт орнатырча къолубуздан келгенди. Ол иги керюмдюдо, къайсы регионнга да жетишпимди.

Саулай айтханда, ишлени барына да 540 миллион сом къоратылгъанды. Алай ахча хар неге да жик жиги бла жетгенди дерча тыйюлдо; бир талай юйде этилген ишле ючюн подряд организацияланы къоранчларын бир-эки аны ичине жабып бошарга дейбиз.

Юйлеге ремонт бек алай этилип къалмаиды. Анга анда жашагъанладан биреу, муниципалитетден, Къурулуш министрстводан келечиле къазулакъ боладыла, ишлени алыу-берюу къагъытха да къол саладыла. Ызы бла ремонт этген организация анга беш жылны ичине жууаплы болуп турады. Ол кезиуде бир торлю кемчилик чыкъса, аны кеси ахчасына тамам этерге борчлуду. Андан къачарга сюйген болса, биз башха организация бла келиширикбиз, ол бирлерин а сюдге берип жууапха тартырыкъбыз. Къалай-алай болса да, фатарланы иелери ол кезиуде табылган кемчиликке ючюн жукъ да телерик тыйюлдюле.

Алай бла айтыргъым олду: былтыргъы умутларыбызны барын да толтургъанбыз, аны юсюнден КъМР-ни Башчысына жууукъ кезиуде отчёту этерикме.

– Былтыр да иш кеп болур?

– Аллах айттып, 67 юйню ремонтун боюнубузгъа алгъанбыз, алада 222 лифти да алышырча дейбиз. Битеу барын да этергенде, кеп къалмай 500 миллион сом багъасына мадар этиликди. Былтырдан къалган аз борчаланы да аны юсюне къошсакъ, 700 миллион чакълы сом багъасы жумуш тамамланыллыкьды.

Дагъыда алгыннгы борчалны жыйыу бла да къорешрикбиз. Борч дегенде, 2021 жылда – онеки минг, бурунгу жылда – онсегиз минг, былтыр а жыйырма минг инсанны къагъытларын сюдге ашыргъанбыз. Аны юсюне быйлтыр энтта да 21 минг адамны ишин къолгъа алыкъбыз.

Аны бла къорешюно къыйматы чыгъады. Сёз ючюн, былтыр 489 миллион сом жыйган эсек, 425 миллиону 2023 жылны квитациялары бла теленгенди, къалган 64 миллион сом а алгыннгы жылдадан къалган борчалдыла. Саулай айтханда уа, 2015 жылны алгындан башлап озгъан жылны ахырына дери 3,228 миллиард сом телерге керек эдиле фатарланы иелери, андан жалаанда 1,804 миллиарды жыйылгъанды. Къалганды (1,423 миллиард сом) борчалдыла...

Айтыргъым: ишни анга жетдирмесе, хар кимни да эм биринчиден кесине игиди. Телеулерин болжалгъа салгъанлары сюд банк картчаларын бийлейди, аланы тыш къыралагъа чыгъаргъа да къорарга тыйюлдо. Биз а кеси жаныбыздан онг берирге къорешибиз: борчаларын терк жапханлагъа къошакъ тазир салмайбыз (алай акцияла да бардыра туруучубуз) неда аны кесек-кесек телеп къутулурга къоьбыз. Борч этмей, заманында телеп тургъанлары арасында бурунгу жыл конкур бардырып, анда хорлагъан кеп къалмай 50 инсанни жарым жылны ичине бу телеуден эркин этгенбиз.

– Тариф кетюролгенди деп, кеп болмай аллай хапар чыкьгъанды, дагыда бу программга энди жангы юйлени да къошарыкъдыла. Ол торлеюилени магъанасын анылатсагъыз эди.

– Кесигиз билгенден, тариф иги кесек заманны торленмей тургъанды. Алай хар неге да багъала къошулул бардыла: къурулуш ишлеге, материаллагъа... Жыйылган ахча уа юйледе ремонтну тийишлисича этерге жетерик тыйюл эди.

Биз аны онтёрт сомгъа келтирирге оюу этгенбиз. Республиканы Башчысы уа: «Угъай, адамлауга къыйын боллукъду, аны юч жылгъа созаыкь эмда тюз аллай бирге да жетдирмей-

ик», – дегенден сора, 2022 жылны ахырында узакъ болжаллы (юч жылгъа) тарифни къабыл этгенбиз. Анга кере былтыр бир квадрат метр ючюн телеуно ёлчечи 7 сом 15 капек болгъанды, быйлыл ол сегиз сомду, келир жылда уа тогуз сом боллукъду.

Энди сорууугъузну экинчи кесегини юсюнден айтайыкъ. Кеп фатарлы юй бу программга туюшгенден сора, анга отуз жылны ичине дер керэ тынгылы ремонт этерге тийишлиди – законну излем алайды. Анга кере ахча да (ол юйге керекли) аллай бир заманны жыйылырча керек болур. Биз а жангы юйледе жашагъанлагъа беш жылны ичине телемей турурга эркинлик бергенбиз ючюн, ала ахчаны жалаанда 25 жыл берлик эдиле. Отуз жыл жыйгъанда окъуна, ол хазна жетмейди, былай болса уа, бютюдна азыкъ этерикди.

Аны жаратмагъанлауга мен къатларында олтуруп, санап, хар нени да анылатырча къорешме: бюгонлюкде бир юйню тынгылы ремонтнуа 15-16 миллион сом къоратыла эсе, сиз отуз жылгъа жалаанда 11-12 миллион сом жыйрыкъсыз. Къуру былайда окъуна алты миллион сом жетмейди. Шендио биз аны къыралданмы алабыз огъесе башха жерледени мажарырга къорешебиз – аны иши башхады. Ол беш жылны телемней турса уа, бютюдна аз ахча жыйылады. Сора юйге къалай ремонт этгин? Аны юсюне инфляцияны да къош, телеуно кепле бермей борч этип тургъанларын да этрге.

Энди уа быйлдан башлап, иш былай боллукъду: жангы юй хайырланугъа берилгенден сора, ол программга туюшеди, анда жашагъанла тынгылы ремонтха ахчаны къалай эмда къайры жыйыклары билдиредиле. Аны ишин этмесе, муниципалитет эки аны ичине ол юйню Фондха кечюрди. Аны бла быйлтыр программга кеп къалмай энтта да 250 юй къошулгъанды, алагъа квитацияла жибериу да башланганды.

– Сиз айтханга кере, адамла жыйган ахчагъа юйледе хар нени да жик жиги бла тамам этген къыйныды. Бу жангы бла кырал а болушамыды?

– Тюздю, тынгылы ремонт адамланы ахчаларына этиледи. Алай бизде бек уллу чурум бар эди – эски лифтеле. Келир жылда биринчи январьдан сора 67 лифтни чырта хайырланурга жарарыкъ тыйюл эди.

Ол багъа оборудованияды, адамла жыйган ахча анга жетерик тыйюл эди. Биз аны айттып анылатханыбыздан сора, республиканы Башчысыны буйругуу бла Правительство 200 миллиондан артыкъ сом белгенди – анга 67 лифтни алышырыкъбыз.

Жылдан-жылгъа жетмеген ахчаны бюджетден къошуугъу деп, биз энтта да тийейбиз. Аны бла байламлы бегим барды, келир жыл ол иш болурга ушайды. Башха регионлада да алайды, кеп къалмай барына да бюджетлеринден билеклик этиледи.

– Къаллай чурумла бардыла энтта да?

– Бек эски юйле кепдюле, иги оюнучу компанияланы къолларына туюшуп, аламандала болгъанла да асламдыла. Биз программга туюш юйлени ахчалары аялуу къоратылырча, бир-бир ишлени быйлтыр, башхаларына келир жылгъа къорарга амал табарга къорешрикбиз.

Экинчиси: башха жыллада май-июннга дери аукционла бардырылмай эдиле, быйлыл а бу аны ахырына дер башларыкъбыз ол ишни. Подряд организацияла ол бек тап боллукъду: къагъытлары къолларына туюшеде, ала багъала кетюролгончюу сакалпа турмай, керек затларын шендиюден окъуна алып башлаяллыкьдыла. Эндиги жылгъа ишлени юсю бла аукционлары уа быйллы ноябрьны ахырында бардырырча умутлубуз.

Андан башха, бир жерде учуз багъасы бла материалла тапсакъ, аланы сатып алырча эркинлигибиз барды. Биз а артада аланы къурулушула берип, ремонтну алай тамамларга боллукъбыз. Тюзюн айтханда, аны бла къореширге артыкъ сюйген жерибиз да жокьду, алай жарсыугъа, инфляциягъа къажуа башха амал тапхан къыйынды.

– Борчалы болгъанлагъа не айтырча сюесиз?

– Сюдно оюуну сакалмагъыз. Биз шендио 20 эм андан кеп минг сом берликлери болгъанлары ишлери бла къорешибиз, жайда уа андан аз борчлагъа жетерикбиз. Аны бир кезиуде бералмай къыйнала эсегиз, келигиз да айтгъыз, ахчаны бир неча айга юлюш-юлюш этип алай телерге да къорарга боллукъбуз.

Ызы бла айтыргъым: иели юйлеге тышындан келип бир киши да ремонт этмейди, аны жумушларына къарамайды. Тизгинине, хар несине да анда жашагъанла жууапладыла. Фатарланы иелерине уа Фонд бохчалары кибики. Ай сайын алай кеп телемейсиз, ол кезге хазна урунмайды. Арта уа юйге тынгылы ремонт этиледи, къадар ахча къоратылып. Аны не хатасы барды? Бу эм биринчиден сизге, юйюгозге, аны тизгинине керек жумушду. Тюзюн анылатгъыз, уллу келюю болмагъыз деп, тилеригим олду.

Ушакъны УЛБШЛАНЫ Мурат бардыргъанды.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Жашуа къолайлыкьны иглендириу жангы бла советни юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

УКАЗЫ

Миллет социал башламчылыкьны толтурур, Къабарты-Малкъар Республикада регион социал стандартны сингдириу эмда халканы жашуа къолайлыкьны иглендириу муратда бегим этеме:
1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Жашуа къолайлыкьны иглендириу жангы бла совет къуаргъа.
2. Къабыл керюрге:

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Жашуа къолайлыкьны иглендириу жангы бла советни юсюнден болумну;
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Жашуа къолайлыкьны иглендириу жангы бла советни къауумун.
3. Бу Указ басмаланган кюнден башлап къючуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2023 жылны, 29 декабри, № 142-УГ

К. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
2023 жылны 29 декабринде чыгарылган 142-УГ
номерли Указы бла къабыл керюлгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Жашуа къолайлыкьны иглендириу жангы бла советни къаууму

Кокос К.В. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы (Советни таматасы)

Кунижев М.А. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна Председатели биринчи орунбасары (Советни таматасыны орунбасары)

Хубиев М.Б. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна Председатели орунбасары (Советни таматасыны орунбасары)

Альтудов Ю.К. Бийик билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет» федерал къырал бюджет билим берюу учрежденианы ректору кьулугъун толтурган (ырызлыкьна керю)

Апажов А.К. Бийик билим берген «В.М.Кокос атлы Къабарты-Малкъар къырал аграр университет» федерал къырал бюджет билим берюу учрежденианы ректору (ырызлыкьна керю)

Архангельский В.Н. Прохладный шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыкьна керю)

Асанланы А.О. Къабарты-Малкъар Республиканы урунуу эмда социал къоруулау министри

Ахамиев М.Х. «Сангыраулары битеуроссей биригиу» битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъарда бёлюмюно таматасы (ырызлыкьна керю)

Ахохов Т.Б. Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыкьна керю)

Ахубеков Ш.А. Къабарты-Малкъар Республиканы промышленность, энергетика эмда сатыу-алуу министри

Бакаев Е.В. «Россей ючюн» халкь фронт» битеуроссей жамауат кьымлау дауну регионда толтуруучу комитетини башчысы (ырызлыкьна керю)

Бакос Н.Х. Россей Федерацияны Пенсия эмда социал страхование фондуну Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюно таматасы (ырызлыкьна керю)

Бербеков А.Х. Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашуа журтла-коммунал миок министри

Бердов Х.А. Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны таматасы (ырызлыкьна керю)

Бозиев А.Р. Къабарты-Малкъар Республиканы цифралы айнуу министри (ырызлыкьна керю)

Варитлов В.З. «Сакъатланы битеуроссей биригиу» битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюно таматасы (ырызлыкьна керю)

Гукетлов Х.М. Къабарты-Малкъар Республиканы Сатыу-алуу-промышленность палатасыны таматасы (ырызлыкьна керю)

Дадов М.А. Энчи аскер операциягъа къатышханлагъа себеплик этиуно «Ата

журтну къоруулауучулары» кырал фондуну Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюно таматасы (ырызлыкьна керю)

Дударов Х.А. «Къабарты-Малкъар Республикада предпринимательликге себеплик этиуно арасы» регион фондну таматасы (ырызлыкьна керю)

Езаов А.К. Къабарты-Малкъар Республиканы жарыкъландыруу эмда илму министри

Каздохов А.Б. Иш бла жалчыуучулары «Къабарты-Малкъар Республиканы промышленликтерини бла предпринимательлири союзу» регион биригиулерини таматасы (ырызлыкьна керю)

Калибанов Р.М. Къабарты-Малкъар Республиканы саулыкъ сакалуу министри

Кильчук А.И. Гитче эмда орта предпринимательликни «ОПОРА России» битеуроссей жамауат биригиуноу Къабарты-Малкъар Республиканы бёлюмюно таматасы (ырызлыкьна керю)

Кузьминов О.В. Къыйын саусулаугъа бла сакаллагъа эс тапдыруну «Милосердие 07» жандауурлыкъ фондуну таматасы (ырызлыкьна керю)

Кьулбайланы А.Б. Черек муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыкьна керю)

Кумахов М.Л. Къабарты-Малкъар Республиканы маданият министри

Курашинов А.В. Къабарты-Малкъар Республиканы миллетлини ишлери эмда жамауат проекте жангы бла министри

Лисун Е.А. Къабарты-Малкъар Республиканы финанала министри

Рахайланы А.И. Бийик билим берген «Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институту» федерал къырал бюджет билим берюу учрежденианы ректору кьулугъун толтурган (ырызлыкьна керю)

Рахайланы Б.М. Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытуу министри (Советни секретары)

Хасанов И.М. Къабарты-Малкъар Республиканы спорт министри

Черкесланы Л.И. «Сокурланы Урунуу Къызыл Байрагы орденли биригиулер» битеуроссей жамауат организацияны башчысы кьулугъун толтурган – медицина-социал тинтилеуе жангы бла баш эксперт (ырызлыкьна керю)

Шерметова И.В. Россей Федерацияны Урунуу эмда социал къоруулау министрствосуна «Къабарты-Малкъар Республикада медицина-социал сынауланы баш бюросу» федерал казна учрежденианы башчысыны кьулугъун толтурган – медицина-социал тинтилеуе жангы бла баш эксперт (ырызлыкьна керю)

Шипшев А.М. Сабийлени бла жаш телюно «Биринчили атламлары» битеуроссей жамауат-къырал биригиулерини Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюно таматасы (ырызлыкьна керю)

Эсепле

Тарыгъыулаугъа эс бурулады

Къабарты-Малкъарны Регионгъа оюу этю арасы (ЦУР) он кюнюно ичине тёрт жюздэн аслам соруугъа къараргъанды. Аланы асламысы «Telegram», «Одноклассники», «ВКонтакте» социал сетеледе кетюролген «Инцидент менеджмент» системаны амалы бла жарашдырылган кемчиликледиле.

Кёбюсю, хар замандача, социал къоруулау, жашуа журт-коммунал миок, тийрени иглендириу, жолланы тапландыруу, саулыкъ сакалуу эм башха соруула бла байламлыдыла. Хар бирине тынгылы къаралып, тийишли ведомствологъа билдиредиле.

Айтылган кезиуде эм кеп тарыгъыуу Нальчик бла Прохладный шахар округладан эм Элбрус райондан келгенди. Алай бла, ведомстволаны болушлуклары бла къысха заманда Тырнауазда Молодёжкьны бла Нарткъалада Роза Люксембург эм Баксанёндюда Березгов орамлада жашуа журтлагъа жылуу эм таза суу берилрича мадар этилгенди. Къыш ортада къыйна-

лыргъа туюшген юйюрлени саны жюзле бла саналгъанын да энчи белгилерчады.

Терекеде Октябрьскан орам кече жарыкъ болурча этилгенди. Прохладныйде да эркинликсиз багуш тегюлген жер къурутулгъанды. Ишлени кезиуде юч жюздэн аслам кубометр зыбыр къалган-къулган ташылгъанды. Мындан арысында да шахарны тийресинде былай төбеле къурамлазына администрацияны келечилери кез-къулакъ боллукьлары билдиргендиле.

Иги кесек адам республиканы Саулукъ сакалуу министрствосун тарыкъланларын андан сора, Нальчикни поликлиникасында лифтеле ишлеп башларча жумуш тамамланганды. Аланы иги кесек заманны жюрюмгендерини баш сылтауларын андан бири профилактика ишле бла байламлы болгъанды.

Эсге сала айтсакъ, Регионгъа оюу этю ара офис халда ишлемеди, «Инцидент менеджмент» бир торлю соруугъа эс бурурча, ол социал сетелени биринде жазылырча керекди. Ол санда кемчилик тынгылыракъ ачыкъланса игиди.

Къармашуулукъ

Тизи атламла бла айныгъы

Къабарты-Малкъарда промышленность бёлюмге инвестицияла бла къошумчулукъ этиуно тирилтир муратда республиканы промышленность, энергетика эмда сатыу-алуу министрствосу предпрятиялагъа кеп жангы бла болушады. Ол ызда «Къабарты-Малкъар Республиканы Гарантияла фонду» НКО, «КъМР-ни айнытуу Корпорация» АО, бизнес-инкубаторла эм башха структурала къыйматы ишлейдиле.

Гарантияла фонд регионда промышленностьну айнытуу борчну тамамлайды. Аны бохчасы къалын бола барды, бюгонлюкге 111 миллион сомдан атлагъанды. Аны асламысы къырал субсидияладыла. Министрстводан билдиргенлерине кере, былтыр Фондха 60 миллион сом бёлюнгенди. Ол оборудование сатып алырча умут этгенлеге ёнкюнге азыракъ процентле бла берилликди.

Дагыда жангы оборудование сатып алырча этилген къоранчларын бир кесегин къайтарырча сюйгенлеге министрство былтыр конкурс аяыруула бардырып, хорлагъанла бла келишимле къуаргъанды. Аланы бары да 29,5 миллион сом багъасы себеплик этиу бла байламлыдыла.

Россей Федерацияны субъектлеринде промышленностьну айнытуу программаланы быйл ахча бла ондурургъа деп къуаралган конкурса да къатышханды министрство. Аны эселерине

Жаш төлөбюз

Мураты – саулук сакълауга кышумчулук этерге

Фарида Хасанияда тууганды. Нальчикни бир-бир предметтери терен окуткан тогузунчу номерли мектебинде билим алып, аны алтын майдалга бошаганды. Школада окугъан кезиунде окууна ол илму жанына кел салып, Сабийлени бла жаш төлюю чыгъармачылык ююне биология дерсден, медицина жаны бла да кружокага жюриуп турганды. Анда юйретген устазы Црайланы Татьяна аслам затха тыюндурган, аны хайыры бла кеп сабий ЕГЭ-лерин бийик баллагъа берип, окуугуа да аны себепли бюджет бөлүмлө кирирге онг тапханларын черте, ыразылыгын билдиреди.

Кружокка жюриой, Темиржанланы кызлары биологиядан Татьяна Игоревнаны башчылыгында илму иш да жазады. Алай бла онунчу, онбиринчи классга жюриогенинде да биология жаны бла «Юность. Наука. Культура» Битеуроссей олимпиаданы республикада бардырылган урумунда хорламга тийишли болуп, арта Москвага да барганды. Кыралыбызны ара шахарында, а эки кере да алчы жерге тийишли болуп, диплома, саугъа бла да кыатханды. Нек дегенде сабийлени кезлери иги нек кермей башлагъанларына эмда аланы араларында артык аурлукуну сылтаулары неде болушлары ол кесини ишлеринде тынгылы ачык-лап, юглюге да келтиргенди.

Андан тышында да, окууга кел салганы, жамауат ише кытышына, регион эмда кырал даражалы дерс олимпиадала дайым да

Россейде январьда аспирантны кюню 2008 жылдан бери байрам халда белгиленип, энди ахшы төреге бурула барады. Бизни жаш адамларыбыз да билим алыну бу бөлүмюне баша-баша бийик окуу юйлеге аслам халда кирип, арта илму ишлери неда жангычылыктары бла атларын айтдыра келгенлери барыбызны да келлендиреди.

Темиржанланы Фарида да бююнлюкте КЪМКЪУ-ну медицина факультетини «Мурдорлу медицина» ызыны аспирантыды. Андан сора да, Москвада Россейни илму-излем медицина университетини «Дерматология-венерология» ызыны ординатурасында да окууй турады.

ахшы керюмдюле болдуруп тургъаны ючюн онбиринчи классда болгъан кезиунде республикабызны ол замандыгы Башчысы Юрий Коковну премиясына да тийишли болгъан эди.

Мектепни бошаганында уа, сёз ючюн, биологиядан Бир кырал экзаменде 90 балл алып, университетибизни медицина факультетини «Багъуу иш» ызына, белгилегенибизча, бюджет бөлүмюне киргенди. Ол жыл а анда аллай жалаанда он жер бар эди.

Студент кезиунде да Фарида окуугуа, билимге итинулююге алай айрмалы бола, тюрлю-тюрлю конференцияга кыатышханды. Аны инглиз тилде жазгъан ишлери уа «Скопус» илму

базага, бирси, орусча жазылгандары уа, ВАК-ны эмда РИФЦ-ни тизмелерине кийрилгендиле. Быллай даражада болур ючюн а, аланы кырай кел салып тамамларга кереклисин илму бөлүмде керешгенле бютюнда биледиле.

Волонтерлык иш бла да юкереше, жамауатны, «Волонтерла-медикле» Битеуроссей биригуню жанында да ыспаса тийишли болганды. Бютюнда ол студент кезиунде дуния пандемия болулагына тыюш, ковидден ауруп, юйлеринде жангы кеслери тургъанлагъа дарманла, ашазык продуктла да элтип турганды. Врачлагъа уа приёмла, саусузлагъа жашагъан жерлерине барып кыараргъа

эс тапдырыгъа болушлук этип да турганды. Ол, андан сора да, аурууну экинчи толкунуну кезиунде Нальчикде Сабий клиника больницаны мурдорунда ачылган госпитальны «кызыл тейресинде» да ишлегенди. Коронавируса кыажу салгъан кыйыны ючюн а КЪМР-ни Башчысы Казбек Кокос Сыйлы грамтата бла саугъалагъан студентлени арасында да болганды.

2021 жылда КЪМКЪУ-ну медицина факультетини кызыл дипломгуа таулу сабийледен жетеуле бошагъан эдиле да, аладан бириди Темиржанланы кызлары. Андан ары окууун ёдюрюрге итинулююге бла, ол, белгилегенибизча, Москвада ординатурага, андан сора да, кесибзини университетибизде аспирантурага да киргенди.

Алада да окууй, илму конференцияга кыатыша, кез кыарамын кенгерте, ангылаун да байыкландырады. Илму башчысы, патология физиологиядан юйретген Ирина Боликаева башчылыгында бююнлюкте тери арууланы терапияларына эмда аланы тюрлюлерине багъууну баша-баша амаллары бла байламлы диссертациясын жаза турады. Преподавательлерини юслеринден сагъына, андан сора да, педиагриядан окуутхан Жетишланы Рашийти дерслерини сейирликлерин, тынгылыктыларын унутхан кыйын болгъанын, аллай адамлардыз аны келлендиргенлерин, аладан юлгю да алгъанын айтады. «Аланы кере, ишлерге, билимни ёсдоргенлей тургуу да талпынаса, алгъа барыргъа, айныргъа да итинесе», - дейди ол.

Урунуу жолун а Фарида Кенжени амбулаториясында участкалы терапевтден башлагъан эди. Бююнлюкте уа Москвада билим алгъаны бла бирге, Россейни Федерал медицина-биология агентствосуну 85-чи номерли клиникалы больницасында ишлеген да этеди. Кесини битеу да жетишилери ючюн а ёз ата-анасына, кыйынларына да ыразылыгын билдиреди. Алгъаракта хасаниячы Сарбашланы Алибек бла юйор кыураганды.

Окууундан, ишинден тышында уа инглиз тилге юйрениди. Аны билмей, бююнлюкте врачча ишлерге кыйын болушгун да ангылатады. Ол дагыда миллет тепсеулени суюди, фортепиано согыргъа юйренирге жюриуп турганды.

Саулук сакълау бла байламлы, суратлау литература-ны да дайым окууйду. Бююнлюкте адамны не жаны бла да ангылауу тийишли даражада болурга кереклисине ийна-нады. Дунияда адам улуну насыйбы эм алгъа аны юйорюнде болгъанын кыатлай, дунягъа мамырлык тилейди.

Быллай, окургъа итинген, Билимлерини-ангылаулары бла да жамауатча болушлукларын, хайырлары тийдирге излеген, иш келюу жаш төлюбюз жалаанда кеслерины угъай, халкыбызны атын айтдыра, миллетибизне не жаны бла да айныуна кышумчулук этериклерине ышанабыз. Фарида уа, адамланы саулукларына кыйгыра, кыайда, кыайсы бөлүмде, ол а ючюсунден – трихологиядан, косметологиядан эмда дерматологиядан сайлау этерге сюерикди, уруна да, кесини сынамын кыагытта тыюше, аны илму кез кыарамы бла ачыклай, бирисилени да оюмлары, юлгулери, амаллары бла да шагырейлендирип муратдады.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Итинулюк

Назмұларында – сүймекликни тазалыгы, табийгъатны ариулуғы

Арт жыллада кыарачай-малкыар жыр хазнабызга уллу кышумчулук этилгенди. Ариулуклары, маганалары бла адамланы эслерин бурган, сейирге кыалдырган кеп жангы жырла кышумгандыла.

Алага тынгылай, бурунладан келген тилибизни ариулугуна, байлыгына дагыда бир кере шагъат болабыз. Аланы жазгъан сёз уста ла шагырейленебиз. Бу хапарыбызда аллай бир адамны юсунден айттайык. Ол назмула жазады. Аны чыгъармаларында биз адамга сүймекликни, табийгъатны ариулугун, шуёлхука кертликни керезбиз. Жырлары Кыарачайда, Малкыарда да айтыла, ауздан аузугъа ётедиле. Ол жырлары эшитгенле аланы жазгъанга кеп ариу алгышла айтадыла.

Бу адам кимди дегенде, кыарачай-малкыар лирика поэзиясыны устасы Хубийланы Халитди. Ким эшитмегенди аны «Бир кеп ариу айтырым кыалганды санга», «Жулдуз кезле» эм дагыда аны кеп башха жырларын.

Халитни жашау жолуну юсунден кысыха айтханда, ол 1961 жылда тууганды. Орта шолун Кыарачайда Сары-Тюзде тауусханды. Андан сора аскерде да кыулук этгенди. Инсан борчун толтуруп кыайтхандан сора, Кыарачай-Черкес Республиканы технология институтун бошаганды. Ызы бла Алийланы Умар атлы университетни магистратурасында билим алганды.

Бююн аны бир ненча жангы назмусун басмалайбыз.

<p>ОКЪУЛУРМУ ТИЗИМИМ Аймайын кыаруууу илхамдан, Мен жашайма назмула жазганлай. Окълурму ала бары</p> <p>Чалгъы чалгъан кепге тынчы жазгъандан Назмуланы, жюрегими бек кыйнай, Мен сорама энди келлик замандан:</p> <p>Ёлюп кетсем, сагъынырмы Кыарачай?</p> <p>Жюрегимден жылуу бере жырмы, Хар бирисин жулдызла бла мен жасай...</p> <p>Эсин бөлүп жашау жолда ызыма, Ёлюп кетсем, сагъынырмы Кыарачай?</p> <p>Сатлык болмай, хамам, алгъа салганма Адамлыкны. Байны, бийни махтамай.</p> <p>Къартны сыйын, сыймекликни жазганма, Ёлюп кетсем, сагъынырмы Кыарачай?</p> <p>Къаршы бармай жашау жолда кыадаргъа, Тишируу кыачын бийик тутханлай.</p> <p>Тюзлюк жолну керешгенме жазаргъа, Ёлюп кетсем, сагъынырмы Кыарачай?</p> <p>Назмұларым кесек жетип жанына, Жарык жулдыз чууак кекде учханлай,</p> <p>Деп айтырмы бир окууу атыма?</p> <p>Ёлюп кетсем, сагъынырмы Кыарачай?</p> <p>Жашарыкты сыйген халкым ёмюрге, Жарык айча, кюнден-кюнге ол жашнай.</p> <p>Буйрук келип сыйлы кекден ёлюрге – Ёлюп кетсем, сагъынырмы Кыарачай?</p> <p>Мен жазам, алгыш тилей миллетге</p> <p>Минги тауда турсун кыары жылтырай. Заман озса, назмула болуп эсертме, Ышанама, сагъыныр деп Кыарачай.</p>	<p>АРХЫЗ Чууак кекде бир жулдыз. Танг жарыккыа хорлатды, Этип мени жукъусуз, Архыз элде танг атды.</p> <p>Тау башында кыазара, Кюн жарытды сау жерни. Огъур бетден ышара, Учундурду жюректини.</p> <p>Акь булуту чулгъарлап, Тау тикледен кыарайла, Къарылгъачла уянып, Ариу жырла жырлайла.</p> <p>Къааяланы башлары Кёкню тубюн тешелле. Кёк чокурак суулары, Ёзенледен энелле.</p> <p>Жылтырайды хансладан Кече тыоген кюмуш чыкь, Бу сейирлик журтладан Алапмайла мен тансыкь.</p> <p>Жашил отда жаналла, Къайын терек, нарат, назы! Тауруудача журтума Сурат сал да, жырла жаз.</p> <p>Ушатама сени мен Журмет сала келюме, Жаулугуа тешилмеген Отудагы келинге.</p> <p>Башха жерде таулада Жюрек булай солурму? Жер юсунде дунияда, Бу ариулук болурму?</p> <p>ЖАНГЫЗ КЕРГЕНЛЕЙ Жангыз кергенлей сыйоп Къойганма, кыайганма, Кёкледен буйрукъ жетгенлей. Жашау жолуму саулай Ойганма, Жашарча сени сыйгенлей.</p> <p>Сыйоп кезлени, ариу тюрсюнню, Жашайма кере мадаргъа, Сени кермейин жангыз бир кюнню, Къарыуум жокъду жашаргъа.</p> <p>Ариу кыйылып тогъай къашларын, Экиси эки жанкылычи! Нарат терекча, субай санларын, Жаньма салат от къылыч.</p> <p>Сени керюрге кыайда табайым, Сыфатынг эсде кыалады. Сени кермейин кыалай жашайым, Къарамын дарман болады!</p> <p>Сенде ариулукъ жютю кыараргъа Къаматады кезде кыажими, Дугъум кезлени махтап жазаргъа Байлыгы жетмейди тилими.</p> <p>Басмагъа ОСМАНЛАНЫ Хыйса жазырлаганды.</p>
---	---

Жашау халла

Кыайгырыулукъ бла бирге жюрек жылыу кырусала...

Эрттенликде биз, «Заман» газетни ишчилери, жыйылабыз, бир бирибиз бла саламлашып, хапар этебиз. Бу кюнледе, Жангы жыл бла байламлы солудан сора, барыбыз да алыкъа кыуанчлы халда эдик, кимни да сагышландырлыкъ бир ишни юсунден билгинчи. Бир журналистбиз бизни титиретген хапар айтханды: «Тюнене эгечимде жыйылгъан эдик да, тынчы-ырахат олтуруп тургъаныбызлай, баш этапдан бир кычырыккыла чыкыдыла да, биз ол фатарга мычмай жетдик. Анда уа кызы кыарт анасын тое.

Ыннагъа токъсан жыл болады, инсултыдан сора тили иги бурулмайды, алай айтханын а ангылаталады, анга къошакъгъа уа деменциясы да барды. Биз ынаны кызын сууттургъа юрешдик, болмагъандан сора фатардан чыгъардык. Ынаны кесини, атасыны, анасыны атларын сурэгъаныбызда, ол жууалла берди. Аш да ашатып, тешегине жатдырып, чачын тардык. Ол бизге, ышарып: «Сау болугууз», - деди. Сора эгечибизни фатарына кыайтып, ол кызыны да анасына ашырдык. Алай бираздан биягъы кычырыккыла чыкыдыла. Барсагъ а, мени жауум аллайгы барсын... мычмай жетген медицина болушлукну чакырыкы. Ала харип къартны билишуга алып кетдиле, врачла уа, аны сыфатын кергенлей, полициягъа сёлешдиле. Юйге ынна полициячы бла кыайтханды, ала кыызгъа энди соррула бередила...

БОЛУМЛА

Бу бетсиз кызы бла аны анасы бизни миллетибизден туюлдуле, алай тауулада да тубейдиле быллай жарсыла. Бир жол тау элден бир тишируу сёлешеди: «Марзият, кюншум ичип келеди да, анасына кыол кётюреди», - деп. Мен а: «Жаным-кезюм, мен не бла болушаллыкыма? Администрацияда, межитде, тукъумда эр кишилеге айтыгъыз болумну, ала этсинле бир тынгылы оную», - деген эдим.

Буруннгуула бошдан айтмагъанла сабийлени юслеринден: «Барды деп кыууанма, жокъду деп жилама», - деп. Адам кыарт, кыарыусуз, саусуз болса, толусунлай сабийлерини кыолларына кыарап кыалады. Бирлени кыоллары жумушакъла, башхаланыкыла уа ташдан да къаты. Сабийинг, юйдегинг къартлыгынгда жауунг болса, кыайры кыачарыкыса?

КыРАЛ ЮЙЛЕ

Бек биринчи, КЪМР-ни урунуу эм социал айнитыуу министри Асанланы Алимге болумну юсунден СМС халлы билдириу жибергенди. Сау болсун, ол бизге мычмай жууап бергенди: бек алгъа полицияны чакырыргъа керекди, ала билдикдиле кыайры жазаргъа, деп. Бу жумушну врачла тамамлагъандыла. Баям, алды келип, соруп башлагъандан сора, кыыз оздургъанын ангылап, элгенгенди.

Мен Нальчик шахарда халкыны социал жаны бла жумушларын жалчытхан арада кыартлагъа эм сакъатлагъа кыарагъан биринчи бөлүмюне таматасы Чочуиланы-Газаланы Жансуратча сёлешгенimde, ол саусуз ынаны кызы арагъа сёлешип, консультация алгъанын айтды. Ол аны биринчи консультациясыды! Жаланда отпускуну заманында келеди бу адам деменциясы болгъан анасына Москвадан. Арагъа да биринчи кере сёлешгенди...

«Мени тенгим келип, кёз-кыулакъ болады анама, кыарагъаны ючюн пенсиясындан төлейме», - дегенди кыыз биз аны жокълагъаныбызда. Алай аны анасына анда-мында келип кыарагъан жетишпейди. Ол аны ангыларга сыймейди. «Кесими жарсыуларым башымы алып турадыла, - дейди ташжюрек кыыз. - Жашым осал кылыккылыды, юсюме чабады, тойюшеди. Билемисиз, сабийлигимде амам да тойюп турганды мени. Кыарындашымы да кыймаучу эди жеринде...» - дейди ол бизни бла ушагъында, огъурсуз бет алып, бизни босагъадан ары атлатмагъанлай, келгенибизге, болумну керюрге излегенибизге ыразы болмагъанын билдирип. Ангыламайды, ангыламайды бу кыыз: анасына токъсан жыл болады, инсултыдан сора кыйналып сёлешеди, деменциясы эшигин жалханды. Ынна уа кызына жаздырганды фатарны...

Алаи сабийле кепдюле, аланы къартларына кыарагъа социал ишчиле жетишпейди. «Бусагъатда бизге тизмеге тургъан къартла бардыла, ала социал ишчилени болушлукларын сакълайдыла, алай бизни специалисттерибиз жетишпейди, вакансияларыбызга келирге сыйгенле да жокъдула, - дейди Чочуиланы-Газаланы Жансурат. - Бу сиз айтхан ынаны жашауу тынчыракъ болур ючюн, аны опекуну болурга керекди, деменциясы ючюн ол кеси бир документте да къол салыргъа эркин туюлду. Бизни уа хар этген жумушубуз кыагытта тыюшеди, аланы бир-бирлери ючюн хахъ теленеди, биягъы документле кыурадалдыла, ынаны жанында опекун ол затланы бары ючюн да къол салып турурга тийишли болушкыду. Кызы опекуну сайларга неда кеси опекун болурга керекди».

Арада былтыр пилот проект да башланганды. Аны маганасы: саусуз къартлагъа кыарагъан адамлагъа кырал иш хахъ төлейди, аланы стажлары да барады. Сёз ючюн, тыш адам угъай да, тюзюнлей сабийи кыарай эсе окууна, ол заманда да теленеди аха.

ИНТЕРНАТЛА

Нальчик шахарда Уллайгъанланы эм сакъатланы интернаттын кепле биледиле, ары сууап болсун деп, аш-суу элтедиле адамла. Мен бу интернатны башчысы Беспан Бифовха сёлешгенме. Ол, ынаны халарына тынгылап: «Деменциясы болгъаны биз алаллык туюлдуле, аны бизни кыатыбызда психоневрология интернатха хазырларга керекди документлерин», - дейди.

«Билемисиз, ююндон эсе, психоневрологияда игрек болушкы сунама, нек дегенде анда ынаны заманында жуундурлукъдула, хазыр аш берликди-

ле, таза кийими, ауруса – врачла кыатында», - дейди Беспан Бифов.

КОМПЛЕКС АРАЛА

Халкыны социал жаны бла жумушларын жалчытхан республикалы комплекс араны Элбрус районда бөлүмюне башчылык этген Этезланы Мажит бизге билдиргенине кере, мында жаланда кюндюзго стационар барды. Ол а келишимейди бизни ыннагъа. Черек районда быллай комплекс араны таматасы Улбашланы Келлет биз айтхан хапарга тынгылап, бек жарыктында. «Эридим ыннагъа. Алай комплекс арада кыарт адамла интернатладача жашамайдыла, жыйырма бла төрт кюн турадыла. Хау, бир-бирлери жангыдан кыайтып да келедиле, алай болсада сау жылыны мында бири да жашамайды. Ыннагъа интернет излерге керекди. Неда пенсиясындан төлеп, къатында турлукъ, кыарарыкъ адам», - дейди Келлет.

САГЪЫШЛА, САГЪЫШЛА...

Битеу биз ушакъла бардырган адамланы айтханлары бирди: кызы анасына оную этерге керекди. Мен анга: «Сиз учрежденилагъа барып, болушлук излерге кыоркымагъыз, фатар сизникиди, ынна интернатда жашаса окууна, фатарны кырал сыйырылык туюлду», - деп, ариу айтып тийишли законланы ангылатаргъа юрешгенме. Ол а: «Фатарны юсунден нек айтасыз? Эки кере да кыайтарып?» - деп, ачыуланды. Туурады – ол мюлюк ючюн бек кыоркыды, ынна ючюн а ахырысы бла да угъай. Кете башлагъаныбызда, биз анга: «Сиз ынна бла кыалай жашагъаныгызын энди кепле биледиле: врачла, полиция, республикада жамауат. Ыннагъа бир да тиймегиз», - дейбиз.

Ол кюн окууна мени кыарындашым Кълбайланы Алим бла жамауат адамы Марина Зайдова ыннагъа конфетле алып баргъандыла. Алай кызы алгъа эшикни ачмагъанды...

Быллаи тюрлю жашау болумла, жарсыугъа, хар халкъда да шендю терк-терк тубей турадыла.

Огъарыда белгилегенима, бизни эллерибизде да бардыла абаданларына кыайгырмагъанлай, жаланда мюлкню марагъанла, кыарындаш-эгечле, башха жууукъла, ырысыны юлешалмагъанлай, дауур чыгарып, сюдлюк болуп айланганла. Алгын алай болумлагъа төре оную этгенди, жангылай тургъан кыарыусузлагъа эс бурганды, кёз-кыулакъ болурга тийишли жерлеге мычмай жетгенди. Бююннго дунияда быллай затлагъа тубесе, жамауат тынгылап турмазгъа керекди. Андан сора да, хар тукъумну кесини таматалары бардыла, ала биледиле кыайсылары тукъумда кыалай жашагъанларын, не жарсыулары болгъанларын, ауругъанларын, ёлгенлерин да. Анга кере ала жарсыулу болумланы кетерирча, кыарыусузлагъа, болушлук изленгенлеге себеплик этерча мадарланы кыурагъа бир амал излерге керекдиле.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Жамауат биригиледе

Сабийлени бла жаш тѳлѳю «Биринчили атламыр» битеурросей жамауат-кырал биригиуно Къабарты-Малкъарда бѳлѳю бу кюнледе ата-анала бла биринчи тобушулерин кыраганды. Анга КъМР-ни Правительствосуну Председатели орунбасары Залим Кашироков кыатышанды. Республиканы шахарларыннан да районларыннан да келечиле келген эдиле.

Шуѳхлукъну багъаларгъа юйрете

Ушакъ сейирлик болганды. Анга кыатышхан хар ким да биригиуно ишини, аны тирилтиуню юсюнден да юмун айтханды. Сѳлѳшгѳнле ата-анала, сабийле бла да бирге кыралгъан ишлени андан ары бардыруну дурус кѳргендиле. Тѳбѳшуиуде быйыл таманланлыкълъ жумушла да туура этилгендиле. Сѳз ючюн, юй-юрледен кыралгъан команда «Бек сыйген жууукъла» деген конкурса кыатышырыкълъдыла, эм тири ата-анала уа «Биринчили атламыр» биригиуно кырау комитети-

жарыкъ, тынчлыкълъ да болур ючюн жыйылгандыбыз. Бу кымылдау да ол мурат бла кыралганды. Аны хайырыннан ѳсѳл келген жашла бла кызыла, республиканы, кыралны тары-хындан, адѳт-тѳрѳлеринден хапар билиу бла чекленип кыалмай, не жаны бла да усталыкъларын ачыкъларгъа, бек башы уа – мамырылыкълъ, шуѳхлукъну багъаларгъа юйренирикдиле», -дегенди Залим Кашироков тѳбѳшуиуде ахырында.

Сабийлени бла жаш тѳлѳю «Биринчили атламыр» битеурросей жамауат-кырал биригиуно Къабарты-Малкъарда бѳлѳюно башчысы Аслан Шипшев а мындан ары быллай тѳбѳшуилени кыайсы районда, шахарда да бардырыргъа ыразылыкълары болгъанла жазып билдирлерин тилегенди. «Биз тѳбѳширге не заманда да хазырбыз, ол хайырлы боллугъуна да ишкъ-сызбыз», - дегенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Билдирю

Асламлары бирикдирген майдан

Халкъла аралы «Россия» атлы кѳрмѳч-форумга кыатыш ючюн, волонтерланы эмда медиа-волонтерланы сайлау, алыу жумушла андан ары бардырылдыла. Ол а жаш адамлагъа уллу проектге кыошумулукълъ этерге бла волонтер саятланы кѳбейтирге ахшы онгандан бириди. Аны ючюн а зыяканы Къабарты-Малкъар кырал университетини официал сайтында мартаха дерге бериге боллукъду.

Белгиленген форум - ол сейр майдан боллукъду. Анда кыралны жетишилмерини юсеринден презентация, моданит-айныту эмда билим беруи программала, фести-вальла, ырмакала, башха жумушла да бардырылдыла. Проектни жашауда бардырырга онгезиз жылдан абаданла Москвадан, бирси шахарладан да кыатышгъа эркинди. Андан сорда да, суулайда кѳрмѳч бардырыл-

ТРАМЛАНЫ Зухура.

Мектеп

Магъаналы дерсле

Нальчикни 2-чи лицейинде «Ата журтну кыоруулауучулары» деген фондну регионда бѳлѳюно келечилери кырап, энчи аскер операциягъа кыатышхан юч аскерчи бла тѳбѳшуи этгенди. Тѳбѳшуиуну кезиунде аскериле школунда Ата журтларын кыоруулау уста-лыкълъны кыалай бла сайлагъ-

анларыны юсюнден хапар айтхандыла, аламы соруула-рына жууапла бергендиле. Ушакъны кезиунде жаш тѳлѳю да туугъан журтубузну жаудан сакъларгъа керек болса жанларын аямазлыкъларын чыргендиле. Ветеранла жыл санларына кѳре жаш болгъанлары окуучуланы сейр окъуна

этиргенди. Лицейни 10-чу классыны сотасы Альбина белгилегеннге кѳре, ала, жаралы болгъанларына да къарамай, жашаугъа соймекликлерин зат этмегендиле эм жаландла алгъа барыргъа таукдедиле.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Ашхана

Татыулу ашла хазырлайдыла

Татыулу ишликлени Чегем чучурлада «Горѳц» кафеде тохтагъан кыонакъларгъа хазырлагъан Жана-тайланы Хамитди. Бюгюнча эсимдеди, алгын жыллада ишлик эте тургъан жаш-кыкълъ кѳрѳп, алайгъа андан жанлагъаным. Ол кезиуде алыкъа мектепде окъуй тургъан Хамит, таулу-ла айтыучулай, не ишини, не ишликлени койдѳрмей кыонакъланы алларына салгъанын кѳрѳп, суратха алгъан эдим, аны да газетде басмалап. Андан бери жаш бийик билимни, юйдегили болуп, эки сабийни атасыды, алай ишлик этиун а кыомагъанды.

«Горѳц» кафени мекямы да битгенди, быллайгъа келип солугъанланы саны кѳбейгенди, ишликле уа бютѳн татыулу болгъанга ушайдыла. Адам ашарыкълъны кюн сайын этгенлей турса, аны усталыгълъ ѳсе, хазырлагъан ашы да татыуу бола барады. Этезланы Эльмираны хычинлерини да тойда бир неча тиширыу этгенлени ичинде айырчыдыла. Аны алайлыкълъны быллайгъа солургъа келгенле айтып билебиз.

Къудайланы Жаннет жарашдыргъан чѳбуреклени бир неча адам сакъларгъанларын кѳргенде, ангалдыкъ, кыонакъла ол ашарыкълъны да бек жаратханды.

АБУ улу А.

Этезланы Эльмира.

Къудайланы Жаннет.

ХАЗИРАНИ Зухура.

Башламчылыкълъ

Предпринимательлени эркинликлерин кыоруулауучу алланы

Кѳп болмай Къабарты-Малкъарда «Мой бизнес» республикала ороло предпринимательлени эркинликлерин кыоруулау жаны бла уполномоченный Юрий Афанасевични пыйимын ачыгъанды. Аны юсюнден «Мой бизнес» араны тамасты Дудуланы Мадина иши кенгешде билдиргенди. Анга Росрестрени, Росимущество, налоганы федерал службасыны, КъМР-ни айнаыту корпорациясыны келечилери да кыатышхандыла.

Бюгюнлюкде сагынылгъан субъектни ишликери узакъдан борчларын толтурурга он кыралганды, он санда хар керекли затла бла жалчытылгырча мадор этилгенди – компьютер, Интернет, принтер, телефон, канцеляр керекле эм башха затла да алынгандыла.

Бусапатда «Мой бизнес» арада «бир терезе» анал бла гитче эм орта предпринимательлик бла кѳрѳшгенлени тюрю-тюрю жумушларына кыаранды.

Себеплик

Кытхарычуллагъа – жашау журтла

МЧС-ни республикада Баш управлениясыны прѳс-службасындан билдиргенлени кѳре, 2023 жылда тѳрт кытхарычууга ой ишлерге неда алыргъа бир кереге берилуоу социал болушлукълъ этилгенди. Анга деп 27 миллиондан аслам охча бѳлѳнгенди. Аны бла бирге дагъыда ючѳлен куулукълъ этген жерлеринде иши фатарла бла жалчытылгандыла.

Кытхарычуланы социал кыоруулау, алагъа жашар жерле кырау жумушларына министрствода уллу эс бѳлѳюнди, бу жаны бла Баш управленяда энчи комиссия ишлейди. Бюгюнлюкде юй алыргъа неда ишлерге кезиулери 142 адам сакъларды.

Ангылатыу

Жорукъланы кыатлап эсгертиу

Элдеде оттошоно баш сылтау электро, газ эм пѳч оборудованы-яны хайырлануу жорукъларын бузууду. Аны ючюн МЧС-ни регионда бѳлѳюно инспекторланы ангылатыу ишини дейим бардырадыла.

Бу жол ала Урван районда болгандыла, кыоркыуулу жорукъларын эсгертендиле, ала кеспери жарашдыргъан неча сертифициацияны этмеген электро эм газ приборланы токта салыргъа кыоркыууу болгъаны кыайтыры айтхандыла, оттошнде не этерге керекислени, болушлукълъ этиу службаланы телефон номерлерин билдиргендиле.

Надзор эм профилактика ишини жер-жерли бѳлѳюно башчысы Казбек Кагов быллай профилактика иш сау жылы барлыкълън белгилегенди. «Энчи эс кыолайлары оз юйѳрлеге бла кыоркыууу кыошумга кирген инсанла бла сѳлѳшуге бѳлебиз. Аны хайыры бла жашау журтла болсан жерледе кыийн болулманы тырбыз деп ышанбыз», - дегенди ол.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфия.

Спорт

Къыйматлы амалланы излегендиле

Къабарты-Малкъарны спорт министри Ислам Хансанов Россейни ММА-дан федерациясыны жаныгъа президенти Виктор Дроздов бла ишчи тѳбѳшуи бардыргъанды. Анга дагъыда кыралны кыатыш аскер единоборстволардан жыйымдыкъ команда-ларыны башчысы Владимир Дончак, баш тренерлери

Геннадий Капшай, ММА-ны регионда федерациясыны таматасы Залим Пшукѳ кыатышхандыла. Ала спортну бу тюрлюсюн Къабарты-Малкъарда айнытуу, спортчуларыбызны битеурросей эм халкъла аралы зришуилеге кыатышдыруну юсюнден сѳлѳшгендиле.

ММА-дан бизде биринчи Президент Валерий Кокѳну, боксдан СССР-ни устасы Зокаланы Артурун хурметлерине зришуиле бардырылдыла. Былтыр а Къабарты-Малкъарны ММА-дан федерациясы округда эм игиге да саналганды. Спорт министрстводан

Къыйынларына – алтын майдалла

Къарачай-Черкеседе каратени бир тюрлюсюнден Гитче Къарачай районну биринчи зришуу бардырылганды. Анга кыралны башха-башха регионларыннан 300-ге жуу-укъ спортчу кыатышханды. Битеукомандагы эсепде биринчи жерге республика-

бызны кыошуму чыкъланды. Каратенилерден Артѳм Бѳевѳц, Имран Веркин, Ботталаны Сафия, Ильмира Керимханова, Жашууланы Алан, Умар Эминов, Апусууланы Залим, Байзуллааны Мариям, Жалабланы Сафия, Амир бла Салим Салиховла

эм башхала алтын майдалла алгандыла. Спортчуларыбыз дагъыда 14 кюмуш бла 6 доммакъ майдалгъа тийишли болгандыла. Аламы тренерле Къараланы Аслан бла Этезланы Владимир хазырлагъандыла.

Усталыкълъны ѳсюрюрге – ахшы онг

Нальчикде дзюдодан тренер Альберт Маисурадзе хурметине 2012 жылда туугъан дзюдочулары араларында регионла аралы зришуу кыралганды. Анга Къабарты-Малкъардан, къошшу республикадан да аслам

спортчу кыатышханды. Республикабызны дзюдодан школларыннан анда 150-ден аслам адам тутушханды. Кеслерини ауурлукълъ кыошумларында Биттирланы Эмиран, Хубийланы Самир, Амин Карданов, Алихан Дударов

эм башхала хорлагъандыла. Алчы жерлеге чыкълангъа грамотала эм майдалла бла саугъалангандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия хазырлагъанды.

Право

Жууапсызлыкълъ хатагъа келтирү

Кырал автономинспекторла жолда жорюоно жорукъларын бузгъанланы жууапха тартахандыла. Аламы «жигитликлерин» кѳргенле видеогъа алдырып, Интернетде басмалагъандыла.

Алада Нальчикде Ленин атлы проспектеде «Лада-Нива» машинагъа тѳбинг ватрушка тагълып, анда уа адам учуп келгени кѳрѳюнди. Бу кезиуде орамла уч-хаулакълъ болгъанларын айтырчды.

Тинтиуле бардырып, полициячыла водителни ачыкъларгандыла. Лѳскен райондан 27-жыллыкълъ жаш адамга РФ-ни Администрация тѳзүкълукъларны кодексини 12.23-чю статьясыны 2-чи кѳсегинѳ кѳре терслеу материалла ачылгандыла. Ол адамланы ташыгъанда жорукъланы сакъларгъа ючюн терсленди.

Нарткъалада уа 23-жыллыкълъ жаш «Лада Приора» машинагъа эки тѳбингини тагълып, адамланы учургъанды. Урван районну полициячылары анга адамланы ташыгъанда бузукълукълары эмда машинаны миялалары кыралдым болгъанлары ючюн терслеу материалла хазырлагъандыла.

Кырал автономинспекторла быллай ишле жолда жорюуге кыатышхандыла кыоркыууу болгъанларын эсгертедиле. Аллай жууапсызлыкълъ адамны саулугъуна уллу заран салыргъа боллукъду – тѳбинг асыры терк уччаласа, аны тыяр онг боллукълъ тѳююлдю. Ол кезиуде уа адам, андан чартлап, машинаны тѳбѳне тѳшѳрге боллукъду.

Алада жаландла энчи ишленген жерледе, кыар трассалада учаргъа жарайды.

Кѳф болуп тѳпүлгъанла

биягълъ асламдыла

«Кѳф водител» энчи жумушланы кезиунде эсирип неда машинаны жорююрге эркинликле болмагъан 38 инсан ачыкъланганды. Аладан онусу жолга кѳф болуп чыкъландыла эмда медицина тинтиуледен ѳтерге унамагандыла. Ала РФ-ни КоАП-ны 12.8-чи, 12.26-чы статьяларына бузукълукълъ этгендиле. Къалгъанларында машинаны жорююрге энчи эркинликле болмагъаны неда сыйырлыгъанлары ачыкъланганды (РФ-ни КоАП-ны 12.7-чи статьясы).

Водителъден бири бузукълукъланы кыайтарып этгени тохташдырылганды. Анга РФ-ни УК-сыны 264.1-чи статьясына кѳре тийишли шагъатла жыйымдырылдыла.

Кѳф болуп жолга чыкълангъан неча медицина тинтиуледен ѳтерге унамагъан водителни машинаны жорююрге эркинликге 2 жылга чекле салынганларын эсгертедиле кырал автономинспекторла. Дагъыда 30 минг сом тазир салында. Бузукълукъланы кыайтарып этген 200-300 минг сом телерикди, аны авралары эки жылга сыйырлыкълъдыла неда ол хакълъсыз ишлеге тартылдыкълъ – 480 сагъат.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРИАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВУСУ

Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГ УРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЫ:
Редактору приёмный – 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БѳЛОМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-75-82, 40-59-18.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окълучула бла байламлыкълъ жорюютоу эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла кыагъат жорюютмейди. Кыол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артык кыайтарылмайдыла.

Газетде басмаланган материалда айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукълъдыла. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишилликке материалланы авторлары кеспери жууапсыздыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгенден (машина бла жазылган 5-6 бет) кѳнѳ алмайды.

Газет Связны, информация технологиялары эмда асламлы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзору) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди. Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени ислерине тапдыру ючюн КъМР-ни почта связыны федерал Управленисны жууапсызды. Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни «Роспечать» акционер общество жууапсызды. Телефон: 42-69-34

Газет ыйыкъда юч кѳре чыгалды – геурюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикте кѳре 19.00 сагъатда кыол салында. 20.00 сагъатда кыол салынганды

ГАЗЕТНИ ПОМЕРНИ ЧЫГАРГЪАНЛА:
Мусулаланы Сакинат – дежурный редактор; Кучукъланы Сафия, Кетѳчиланы Зульфия – жууаплы секретары орунбасарлары; Зезаланы Лида (1-чи бет), Ахматайлы Лѳвоза (2-чи бет), Гелъяланы Валентина (3-чю бет), Бийчѳкуланы Жаннета (4-чю бет) – корректорла.

Тиражи 1740 экз. Заказ № 77

Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы прѳсект, 5

адреслери: elbor_50@mail.ru